

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Oedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 13 (45)

Kaunas, 1920 m. kovo mėn. 25 diena

II metal

Visoms Kultūros ir Švietimo Komisijoms.

Artinasi Velykų Šventės. Mes turime rengtis jas tinkamai sutikti ir gerai praleisti. Kiekviena Kultūros ir Švietimo Komisija turi rimtai pagalvoti, ką ji rengiasi savo dalies kareiviams surengti.

Pinigų neturim, aukų nesurinksim, tai nors dvasios reikalus Velykų Šventėje patenkinkim.

Taigi Kult. ir Šviet. Kom. privalo Velykoms:

1. Surengti kaip galint daugiau vakarų, koncertų ir kitų dorų pasilinksminimų.
2. Surengti paskaitų.
3. Susitarus su visais vietos vakarų rengėjais, paskirti kareiviams veltui jeigu nespecialiai vakarus, tai nors generalines repeticijas.
4. Kinematografuose nors vieną seansą paskirti kareiviams.

Gen. Št. Lit. Šk. Kul. ir Šv. Sekcija

Kariškiai renka į Steigiamąjį Seimą.

(Liet. Kar. Įs. Nr. 283)

§ 1.

Skelbiu kariškiams Aukščiausios Valdžios suteikiamą teisę dalyvauti rinkimuose į Lietuvos Steigiamąjį Seimą.

§ 2.

Lietuvos kariuomene!

Ilgus amžius rūdijo mūsų garbingų protėvių kalavijas. Ilgus amžius priešai tramdė ir niekino mūsų kraštą, gyveno mūsų žmonių darbo vaisiais. Nebuvo kas mūsų kraštą gintų, nebuvo kas numestų nuo mūsų žmonių svetimų grobuonių užkrautą jungą.

Ir atėjo Lietuvai kovos valanda, ir pašaukė Ji savo sūnus. Užgirdote Jūs, kariškiai, savo Tėvynės balsą, pakėlėt mūsų garbingų protėvių kalaviją ir, didžiai vargdami, savo brangų kraują liedami, išvadavote didelius Tėvynės plotus, numetėt nuo mūsų žmonių svetimųjų jungą, o gindami savo krūtinėmis Lietuvos sienas, leidote kurtis nepriklausomai Lietuvos valstybei, rengtis prie Steigiamojo Seimo.

Steigiamasis Seimas tars tvirčiausį Lietuvos Nepriklausomybės žodį. To žodžio paklausys visa Lietuva, užgirs visas pasaulis.

Taigi mums, kariškiams, artinasi nauja ir ytin sunki valanda.

Aukščiausios valdžios įsakymu visi 17 metų amžiaus kariškiai turi teisės drauge su visais piliečiais rinkti atstovus į Steigiamąjį Seimą. Ir tą aukštą pilietišką pareigą mes turėsime padaryti nei valandai neišleisdami kalavijo iš savo rankų, nei vienai valandai neužmiršdami kariškosios tvarkos bei drausmės.

Šiuo svarbiausiu mūsų gyvenimo laiku pikčiausias Lietuvos priešas, lenkas, yra ypač budrus. Jis laukia mažiausios progos, kad dar giliau mūsų Tėvynėn įsiveržt, kad suardyti visa tai, kas jau padaryta, jis stengsis neleisti Steigiamojo Seimo. Todėl mes turime būti dar budresni, turime visomis pastangomis budėti.

Gal jis ir vėl mėgins pulti mus ir tai pačią rinkimų dieną. Tada visi mes, palikę rinkimus vien mūsų broliams, tėvams, seserims, motinoms, eisime į demarkacijos linijos apkasus, kad savo krūtinėmis užstojant leisti ramiai rinkimus daryti.

Dabar ypač uoliai mūsų priešai savo netikusia agitacija stengsis ardyti mūsų nenuveikiamas eiles. Taigi būkime ypač atsargūs ir nesiduokime vylingiems pagundos žodžiams savęs suvilioti.

Kentėjome daug, pakentėsime dar!

Bet lygiai pavojinga mums įsileisti į savo tarpą partyvę agitaciją, leisti daryti kareivinėse mitingus, arba dalyvauti mitingų ginčiuose. Ir savųjų partijų agitacija galėtų suardyti kariuomenės tvarką ir tuo būdu priešui atidaryti vartus į mūsų valstybę. Todel griežtai draudžiama kareivinėse ir tarp kareivių kokia nors agitacija, mitingai, atsisaukimų dalinimas ir t. t. Neklausantieji šio draudimo kariškiai ar piliečiai teismo bus sunkiai baudžiami.

Ir be partijų agitacijos patys žinosime, už kurį kandidatų sąrašą balsuoti; ir be partijų nurodymų patys žinosime, kokia rinkimų tvarka mums kariškams suteikta. Jei kam bus kas nors neaišku, tai mūsų šviesesnieji kariški draugai visuomet paaiškins, tai, kas reikalinga. Apsieisime ir be civilių pagalbos.

Ligi paskutinės rinkimų valandos, ligi pat Steigiamojo Seimo susirinkimo privalome laikyti kuodidžiausią tvarką, ramumą, budriai saugoti savo valstybės sienas.

Arba šiandien pasidarysime visiems amžiams laisvi ir nepriklausomi, sutvarkysime gyvenimą taip, kad žmonėms gera būtų gyventi, arba liksime amžinai vergais.

§ 3.

Rinkimų tvarka.

1) Kariuomenė renka atstovus į Steigiamąjį Seimą pagal bendrus „Lietuvos Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymus“ (Valst. Tarybos priimta 1919 m. spalio 30 d.), bet dėl ypatingų kariuomenės organizacijos sąlygų, prisilaikant žemiau nurodytų taisyklių:

2) Rinkimuose dalyvauja visi kariškiai Lietuvos piliečiai, ne jaunesni 1900 metų mobilizacijos.

3) Negali nei rinkti nei būti išrinktais Teismo nubaustieji už nusikaltimus, žeminančius žmogaus garbę: vagystę, prigavimą, slaptą degtinės varamą ir t. t., jei jiems, bausmę atlikus, 3-ji metai dar nepraėjo (§ 4).

4) Rinkikas turi tik vieną balsą, kurį privalo pats paduoti be jokių tarpininkų (§ 3).

5) Kariškių sąrašus ruošia kuopų, bei joms lygių kariuomenės vienetų vadai ir siunčia vieną jų ekzemplierių vietinei apylinkės Rinkimų Komisijai per bataliono arba pulko vadą, taip kad ji gautų tuos sąrašus ne vėliau š. m. balandžio 11 d.; antri ekzemplieriai pristatomi Generaliam Štabui persiuntimui vietinei Apygardos Rinkimų Komisijai taipgi ne vėliau šių metų balandžio 11 d.

Kariškos įstaigos bei atskiros komandos, nejeinančios bataliono arba pulko sudėtin, siunčia savo rinkimų sąrašus betarpiškai apylinkės rinkimų komisijai ir Generaliniam Štabui.

6) Rinkikų sąrašė rašoma abėcėlės eilėje kiekvieno rinkiko pavardė, vardas, amžius ir dalis.

7) Rinkikų sąrašai privalo būti iškabinti kareivinėse ne mažiau 4 dienų laikotarpyje prieš išsiuntimą jų Rinkimų Komisijai.

8) Kiekvienas kariškis turi teisės pareikšti savo vyresnybei, jog į sąrašą, kas nors kariškių savo dalies neįtrauktas arba įtrauktas neteisėtai.

Kariškių pareiškimus arba patenkina dalies viršininkas, arba siunčia vietinės apylinkės Rinkimų Komisijai spresti.

9) Kadangi karo apystovos neleido kariškams įstatymais nustatytame laike (ligi kovo 14 d.) padaryti savo kandidatų sąrašų, tai kariškiai balsuoja už piliečių sustatytus sąrašus.

10) Paskelbus sąrašus kandidatų Seimam, jie privalo būti tuojuo iškabinti kareivinėse taip, kad visi kariškiai galėtų juos skaityti.

11) Kiekvienas kariškis balsuoja už tą sąrašą, kuris labiau atitinka jo pažiūroms.

12) Kandidatų sąrašų korteles viršininkui prisludžia apygardos Rinkimų Komisija, o dalies viršininkas visas jas įteikia rinkikams kariškams.

13) Rinkimas atliekamas šiaip: rinkikas įeina į rinkimų kambarį, pasako savo pavardę, vardą, gyvenimo vietą (dalį), parodo asmens liudymą ir, raštininkui pažymėjus rinkikų sąrašė jo pavardę, ima iš komisijos nario rankos prie atskiro stalo konvertą su antspaudu, eina prie kito atskiro stalo (arba į atskirą kambarį, jei jis yra), įdeda savo kortelę niekam nematant konvertą; priėjęs prie Komisijos stalo įduoda užlipintą konvertą pirmininkui; komisijos pirmininkas rinkiko akyse įleidžia konvertą į skrynią pro plyšį; tada rinkikas išeina (§ 61).

14) Balsų įdavimo vietą, dieną ir valandą skelbia apylinkės komisijos pirmininkas visų žiniai bent 15 dienų prieš rinkimų dieną; rinkimai tęsiasi dvi dienas (§§ 48—49).

15) Kariškiai balsuoja toje rinkimų apylinkėje, kurioje kariuomenės dalis nuo balandžio 11 d. randa; dėl šio kariuomenės dalys laikotarpyje nuo balandžio 11 d. iki 14 d. kilnojamos tik gynimo krašto reikalui ištikus.

16) Kad duoti galimybės visiems kariškams įteikti balsus, balsavimo dienomis daromos tinkamos sargybu pamainos, taip kad pusė žmonių eitų į rinkimus bal. 14 d., antra pusė bal. 15 d. Priešui pradėjus judėti fronto kariškių rinkimai sustabdomi.

17) Išrinktieji į Steigiamąjį Seimą kariškiai Steigiamojo Seimo laiku išeina iš savo vietų.

§ 4.

Taisyklės kariškams priešrinkibiniam laikotarpyje

18) Kariškiai negali mitinguose kalbėti bei dalyvauti ginčiuose.

19) Neleidžiami joki mitingai ir agitacija kareivinių ir kitų kariškių trobesių rajonuose.

20) Draudžiama prisijusti į kareivinės atsisaukimus ir kitų agitacijos turinio spaudinių (brošiūrų, laikraščių ir t. t.).

21) Kariškiai ir rinkimų laike negali prigulėti prie politinių partijų nė eiti jose bent kokiu pareigiu (Kr. Aps. Min. Is. Nr. 65, § 2).

22) Tarnybos pareigų ėjimas šilap fronte ir jgu-
loje atliekamas priešrinkibiniam laikotarpy taip pat,
kaip ir paprastu laiku.

23) Tarnybos ir atostogoms leidimo tvarka ne-
mainoma.

Prasižengusieji šioms nurodymams trauklami at-
sakomybėn.

24) Jokie civiliai žmonės neturi teisės daryti agi-
tacijos kareivių tarpe. Sugauti baudžiami karo įstatais.

§ 5.

Del rinkimų tvarkos.

25) Visas šis įsakymas del Steigiamojo Seimo
rinkimų perskaitomas visiems kareiviams ir neatidėlio-
jant išskabinamas keliuose egzemplioriuose aiškiose ka-
reivinių vietose, kad visi kariškiai galėtų jį skaityti.
Reikalingų egz. skaičiaus reikalauti iš Gen. Št. Litera-
tūros Skyriaus.

26) Kuopos vado, kaip ir klekvieno karininko, pa-
reiga duoti tinkamus kareiviams paaiškinimus, tačiau
griežtai prisilaikant bendrų Steigiamojo Seimo rinkimų
įstatymų ir šio įsakymo.

§ 27) Del galimų ištikti neaiškumų ar kokių
kliūčių rinkimų reikalais kreiptis į Gen. Štabo Liter.
Skyriaus viršininką kapitoną Rusecką.

Karo apžvalga.

Kovo 14 d. — kovo 22 d.

Santykiai su lenkais. Šio laikotarpio svarblau-
siu įvykiu mūsų santykiuose su lenkais buvo jų puo-
limas Kalkūnų — Turmonto ruožtu. Nežiūrint į tai,
kad nėra karo padėties, puolimas buvo vykdomas gan
skaitlingomis jėgomis su šarvuotu traukiniu ir susirė-
mimuose, kaip iš vienos taip ir iš kitos pusės, yra nu-
kautų ir sužeistų. Šio lenkų veiksmo priežastis vis te-
besitęsiančios grobimo politikos vaisius.

Prieš lenkų puolimą Kalkūnų Turmonto ruožte
buvo sekanti padėtis. Demarkacijos linija su lenkais
ėjo pagal gelžkelio liniją. Demarkacinei linijai prižiū-
rėti generolo Galvydžio-Bykausko grupės dalys laikė
šiuos punktus: Bartkiškiai, Turmonto stotis, Kompu-
čiai, Matilgopas, Pakrapiškiai, Luganka, Birkinėliai.
Turmonto stoty stovėjo mūsų ir lenkų dalys. Nuo
Turmonto Kalkūnų link mūsų dalys stovėjo viename
kilometre atstu nuo gelžkelio. Mūsų stovėjimas Tur-
monto stoty ir arti prie gelžkelio linijos matyti buvo
lenkams nemalonus ir jie griebėsi provokacinių prie-
monių mus pastumti atgal ir tokiu būdu pilnai sau pa-
tikrinti Turmonto stotį ir gelžkelio liniją. Minimame
bare stovinčioji 1-oji legionų divizija nuo kovo 12 die-
nos pradėjo vykinti užmanyta darbą.

Kovo 13 d. naktį lenkai neiš šio nei iš to mė-
gino išstatyti savo sargybą Pakrapiškių kaimo už-
pakalin.

Kovo 14 d. kuopa lenkų apsupė Pakrapiškių kai-
mą ir paėmė mūsų sargybą nelaisvėn. Dalis paimtos
nelaisvėn sargybos buvo išsiųsta į Kalkūnus, 8 gi žmo-
nės su apsarga iš 4 lenkų buvo siųsti į Lugaukos kai-
mą, kuris, kaip lenkai sakė, lenkų jau esąs užimtas.
Bet pasirodė ten tebesanti mūsų sargyba ir lenkų ap-
sarga pati pakliuvo nelaisvėn.

Kovo 14 d. apie 2 valandą po pietų įvyko pasi-
keltimas belaisviais, tik lenkai pasirūpino lietuviams
kareiviams atimti jų pinigų.

Kovo 14 d. apie 5 val. po pietų lenkai, tebelai-
kydami užėmė Pakrapiškius, puolė į pietus nuo šio
kaimo ir užėmė Podlipnikus, Pūžą, Kajetiškius, Kom-

pučius ir Bartkiškius. Tuo pačiu laiku baran prieš
Birkinėlius atvyko 2 kuopos lenkų ir 6 kanuolių bata-
rėja į Kalkūnus.

Kovo 15 d. mūsų dalys perėjo antpuolin, kad atsi-
limti lenkų užimtas vietas. Antpuolis ėjo sėkmingai ir
po kovos, lenkai netekę nukautų ir sužeistų, atsitrau-
kė ir mes paėmėm atgal Podlipnikus, Kajetiškius, Kom-
pučius ir Mlezeniškius. Vienoj vietoj suardėme gelž-
kelio liniją. Pokropiškuose lenkai stipriai laikėsi ir
jo atimti mums nepasisekė.

Kovo 16 d. lenkai, sustiprinę savo pajėgas su šar-
vuotu traukiniu iš kurio veikė 22 kulkosvaidžiai ir 3
kanuolės, visu ruožtu vėl perėjo antpuolin ir pastūmė
mūsų dalis atgal. Mūsų kovojančios dalys, gavusios
paspirties su artilerija, sulaukė lenkus ant linijos Kirka-
dijos kaimo, Laukėzos upelio lgi Kreivatilčio ir tolyn
ant linijos kaimų: Sarevičių — Podlipnikų — Pūšos
— Kampučių, kurie 2 varstai nuo Turmonto. Tokiu
būdu lenkai įlindo mūsų pusėn kampu Ilakiškiai —
Kreivatiltis — Kampučiai, kurio kertė randasi nuo pir-
mesnės mūsų stovėjimo linijos apie 4 — 5 kilometrus.
Kovose mes paėmėm: vieną karininką ir 27 kareivius
belaisvėn ir 2 kulkosvaidžiu. Keletas lenkų nukauta.

Paskutinio lenkų puolimo laike Salakų kryptimi
apie Drobiškius pasirodė lenkų plėšikai pavieni karei-
viai ir kareivių būriai su karininkais prišaky, kurie plė-
šė gyventojus ir prisigrobė grįžo atgal.

Kovo 17 d. lenkai Salakų kryptimi puolė kaimus:
Drobiškiai, Tiliūniškiai ir Narūnai ir užėmė juos.

Merkinės rajone, šarvuotam traukiniui padedant,
lenkai staiga užpuolė ir paėmė kaimus: Ilgininkai,
Valiūniškiai, Vaboliai, Rajeninkiai ir Kampių dvarą,
kuriuos kovo 19 d. vėl pametė.

Kovo 17 d. į Kalkūnus nuvyko komisija iš Anglų
ir Prancūzų Misijų atstovų ir vieno karininko iš mūsų
Generalinio Štabo, kuri griežtai pareikalavo iš lenkų
sustabdyti puolimo, vienbalsiai pripažinusi lenkų puo-
limą; niekuom nepateisinamu taikos padėties laužymą.

Nežiūrint į tai, lenkai kovo 20 dieną vėl smeigė
Smalvos kryptimi ir paėmė Smalvos dvarą, kurį po
klek laiko vėl pametė.

Bolševikų frontas. Kaukazo kryptimi bolševi-
kai kovo 17 d. paėmė Ekaterinodarą. Bolševikų len-
kų fronte, kovos, iššauktos lenkų puolimu, tebesitęsia.

Vokiečiuose. Kovo 13 d. Vokietijoje jurininkų
brigados dalys, vedamos juodašimčio daktaro Kappo
ir generolo Liutvico sukilo prieš valdžią ir užėmė Ber-
lyną. Valdžia pabėgo į Dresdeną. Susitvėrusi naujo-
ji reakcinė (atžagareiviška) valdžia, nepalaikoma plačios
visuomenės ir gavusi pasipriešinimą karo jėgų, nes
Saksonijos, Bavarijos, Viurtenbergo ir kitos kariuome-
nės dalys paliko ištikimos senajai valdžiai, pati kovo
18 d. atsistatydino. Senoji valdžia sugrįžo Berlynan.

Vyr. Leitenantas Urbaitis.

Kareivių rūmų reikalai.

Kartu su kitais kultūros ir švietimo reikalais iš-
kilo kareivių rūmų reikalas. Prasidėjus kurtis mūsų
kariuomenei tiek buvo darbo, kad visų sričių nieku
būdu negalima buvo apimti, užtat kareivių rūmų steigi-
mas buvo užmestas.

Laikui bėgant, įsikūrė Kareivių Prietelių Draugija,
kuri pirmu savo darbu įsteigė kareivių klubą. Lėšų
ir darbo padėta nemažai. Daug kas padaryta, bet ne-
pasisekė sudaryti vietas, kurioj kareivis būtų galėjęs
rasti sau kiekvieną valandą naudingą smagų, malonų
laiko praleidimą, kuri jam būtų jaukais, maloniais

namais. Greičiausia trūko jėgų, ypač iš kariškių tarpo, kurie kaž kodėl nuo šio darbo yra nutolę.

Dabár jau kiekviena dalis uoliai susirūpino įsigyti sau tinkamą butą, kuriame galima būtų įsteigti kareivių rūmai (klūbas). Reikalas svarbus, naudingas, bet reikalaujantis daug darbo, patvarumo, o ypač lėšų. Bet, reikia spėti, visos kliūtys bus nugalėtos ir mes susilauksime laiko, kad kiekviena dalis turės savo rūmus.

Kultūros ir Švietimo Sekcija, kuri dabar vadovauja visą kariuomenės kultūros ir švietimo darbą, įdėjo į savo programą vieną iš būtinųjų dalykų — kareivių rūmus. Jeigu mes pažiūrėsime į kitų tautų kariuomenes, tai tenai mes pamatysime, kad visur yra steigiami kareivių rūmai. Vokiečiuose, pavyzdžiui, mes visur matome įtaisytus kareivių rūmus (soldatenheim). Francūzuose taip pat visur steigiami kareivių rūmai. Francūzų kariuomenės švietimo darbuotojai atsiuntė ir į mūsų valstybę savo atstovę, kuri žadėjo mums padėti įtaisyti kareivių rūmus.

Atstovė nusistebėjo pamačiusi, kad mes šioje srityje jau toli esame nužėngę, net daug toliau už lenkus, kurie visam pasauliui giriasi esą dideli kultūros nešėjai: jų armijoje žudymo pagrindu, kaip rūsų ir vokiečių monarchų laikais, laikomas vien militarizmas. Apie lenkus galima pasakyti: Kas daug rekia, tas mažai daro.

Toji francūzų atstovė prižadėjo duoti visų reikalingiausių daiktų kareivių rūmų įsteigimui. Ji yra susirūpinusi, kad kaip galint pigiau juose parsidavinėtų kareiviams reikalingiausi daiktai, ir jų greitu laiku žada prisiųsti. Mes kariškiai galime tik padėkoti francūzams už jų gerą širdį ir rūpesnius mūsų reikalais.

Kareivių rūmų steigimo darbe jau yra žymi pirmyn eiga. Artilerijos pulkas jau yra juos įsitaisęs. Jau kelis kartus buvo surengta vakarėnai, paskaitos. 2-is atsargos batalionas irgi buvo įsitaisęs sau rūmus. Šančiuose stovintios dalys taip pat rūpinasi steigti savo rūmus. Jau paduotas Butų Skyriui pareiškimas, pataisyti buvusį rusų karininkų klūbą.

Kaune taip pat manoma ir jau yra padaryta žingsnių išplėsti dabar esantį kareivių klūbą į centralinius kariškių rūmus: Kareivių Prietelių Draugija, kurios žinioje buvo kareivių klūbas, sutiko pavesti tą klūbą patiems kariškiams, t. y. Kultūros ir Švietimo Sekcijos žiniai.

Pasakojo vienas kuopos vadas, kaip jisai, beveik vienas, savo kuopos žmonių lėšomis įsteigė kareivių rūmus. Iškart pradėjęs beveik iš nieko. Suradęs butą, jį šiek tiek sutvarkęs. Įsteigęs jame kareiviams skaityklą, knygyną. Su laiku įsigyja žaislus: šachmatus, šaškes ir tt. Pradėjęs pats rengti kareiviams paskaitas, daryti pasilinksminimus, žaidimus. Pamažu, žingsnis, už žingsnio, iš pačių kareivių aukuojamų skatikų susidarė kareivių rūmai. Tik darbas ir patvarumas pergalėjo visas kliūtis.

Sektinas tai pavyzdys. Jeigu mes norėsime iškart įsigyti sau puikiausius rūmus, jeigu norėsime, kad viskas iškart išdygtų: knygynas, skaitykla, bufetas, krautuvė, teatras, magiškujų lempų paveikslai, visoki žaislai ir t. t., tai būkime tikri, kad tikslo greit nepasieksime ir daug medžiaginio nuostolio turėsime. Geriau pradėti nuo A ir vis plėsti. Klūbas, pats savo išlaidas padengdamas, už kelių mėnesių puikiausia gyvuos. Vienoje N. dalyje gerai pastatyta krautuvė duoda paramą švietimo darbui. Reikia tikėti, kad tokiose dalyse kareivių rūmai sėkmingai savo darbuotę plės. Iš mažo pradėtas darbas, jei tik jisai gyvenime naudingas, išauga.

Visa tai gerai atmindami, kiekvienoj dalyje pradėkime organizuoti kareivių rūmus. Pamatysime, kad nėra taip sunku, kaip iškart rodos. Kiekviena dalis sugebės įtaisyti sau kareivių rūmus ir savo nariams

atnešti didelę dvasinę ir materialę naudą. Kareiviai susirinkę į savo rūmus, tarps tautinė ir valstybinė dvasioj ir savo, kaip ir žmonių reikalus užganėdina.

Kar. A-is.

Pasirūpinkime belaisviais.

Neseniai buvo išsiųsta delegacija į Maskvą pasimatinti politiniais kaliniais. Ji dabar jau sugrįžo ir rodos ne be pasekmių.

Bet visiems yra gerai žinoma, kad be politinių kalinių Rusuose yra ir mūsų belaisvių. Kovose su rusais mes paėmėme daugybę rusų belaisvių, bet praradome ir savųjų.

Dabar karo su bolševikais nėra. Frontai nesusiekia. Taika, reikia manyti, irgi neužkalno. Taikos padarymas su bolševikais turėtų mums didelę politinę reikšmę, bet pasikeitime belaisvių taikos, rodosi, nereikėtų laukti. Mes neturime jokių žinių, kaip gyvena Rusuose mūsų belaisviai, kokį tenai vargą kenčia, ką dirba ir kokiomis mintimis svajonėmis gyvena.

Rusų bolševikų padėjimas, materialiu žvilgsniu nepakenčiamas. Kad gerame medžiaginiame padėjime randa belaisviai ir manyti nėra ko. O ką kalbėti apie tas dvasios kančias, kurias priversti kęsti mūsų belaisviai, neturėdami jokių ryšių su saviškiais ir savo brangia tėvyne, už kurią kariaudami savo laisvės nustojo.

Reikalas aiškus. Tik reikalinga pasirūpinti, kad mūsų belaisviais bolševikijoje būtų tuoju sugražinti. Rusų turime užtektinai, tatau galėtume juos savaisiais pamainyti.

Kada yra siunčiama delegacija į Rusus kitais reikalais, turi būti priskirta kariškių ar sudaryta specialė delegacija, kuri pasirūpintų prašalinti tas techniškes kliūtis, kurios neduotų pasimainyti savo belaisviais. Yra padaryta sutartis su Austrais dėl jų belaisvių išvežimo iš Rusijos, tai mūsų belaisviai turi būti pirmoj eilėj pargabenti. Rusų bolševikų valdžia šio srity, reikia spėti, jokių kliūčių nedarys, o jeigu ir darys, tai jos negali būti nepergalimos.

Kar.

Tautosaka.

1.

Dainos.

3.

Atein rudenėlis,
liūdnasis česelis,
išves mus brolaitčius
į Šiaulių miestelį.
Atein Visi Sventi:
reik mums išvažiuoti;
palieka dainelės
neberūp dainuoti.
Eina tetušėlis
kinkyti žirgelio,
išves mūs brolaitį,
į svečių šalelę.
Veš tėvas sūnelį
šaly pasodinęs,
sūnaitis markatnas
sėdžia nusiminęs.
O kad mes važiuvom
per žalią girelę,
vidury girelės
sutikom panele.

Sutrauki vadėles,
sustabdyk žirgelį:
leisk pašikalbėti
su jauna panele.
Netraukiu vadėlių,
nestabdysiu žirgelio,
neleisiu kalbėtis
su jauna panele.
Jau saulyte leidžias,
vakaras netoli,
o mūsų brolaičiam
Šiauliai nebetoli.
O kad nuvažiuvom
į Šiaulių miestelį,
Šiaulių miestelis
pilnas žainierėlių.
Sėdžia pišoriai
nosis pakabine:
laukie brolaičių
mūsų susėjimo.
Im plunksnas į rankas
rašo poraroules,
o mūsų brolaičiam
skauda širdeles.
Įrašo į knygas,
negal išgesyti,
o mūsų brolaičių,
negal sugražyti.
Varo į bažnyčią
prysiegos daryti,
Motina! Švenčiausia!
Sudiev pasakyti,
Veš mumis už Šiaulių
ant prūsų gronyčios;
pakėlę galveles

žiūrim į bažnyčias.
Nebe tas kraštas,
nebe tos bažnyčios,
nebėra panėnų
širdžiai nuraminti.
Sudiev tėveliai,
valioj auginoti
gal nebematysite
jūs mano mirimo!
Sudiev broleliai,
sudiev seselės:
gal nebesugrįšiu
į savo šalelę!
Pasibaigs karė
atgalios sugrįšiu,
savo tėveliams
širdi nuraminsiu.
Jau pavasaris aušta,
gieda vieverseliai;
nebegrįžt brolaitis
nuo prūsų gronyčios.

Oradžių parap. Sau-
makiai 2. VIII. 19 m.

Surašė *Alfonas Bruckis*.

Kapitonas Kaunas.

Puskarininkių klausimu mūsų armijoje.

Prancūzai pripažino negeistinu dalyku lengvai gauti
ir tai dar be jokių kvotimų karininko laipsnį.

Prancūzijos puskarininkiai tarp kareivių didelio
autoriteto neturi.

J. Mello.

Iš neužmirštinios praeities.

(Vaizdelis).

(Žiūr. «Kar. Žod.» Nr. 12).

Kuomet silpnumo pagautas karžygis snūdurlavo,
durys atsidarė ir pasirodė prie silpnutės lango šviesos
grakšti, kaip Niperio vilnis, kaip laumė, gudaitė. Ji
atnešė ašotį midaus, padėjo prie jo guolio, ir atsitū-
pus prie jo veido ilgai, ilgai veizdėjo, sunkiai ir giliai
dūsuodama. Kada Meilutis pajudėjo, tai ji lengvai,
kaip debesys ir greitai, kaip blezdinga išskrido. Mei-
lutis, vos pastovėdamas ant kojų, šoko paskum, bet
jo rankos spėjo tik šaltų ir tvirtų durų pasiliesti. Sun-
kiu dejavimu parvirto Meilutis po slenksniu. Gudai-
tės paveikslas sužadino jame kitą, tolimos Sigutės pa-
veikslą. Ir rūpestingumas gudaitės jam skaudžiai atsi-
liepė į sielą. Kad jis laisvas būtų!... Bet šaltos sie-
nos, kaip sargai, pūdo jį šiame urve.

Po kaikurio laiko, kada Meilutis jau šiek tiek
pagijo, jog galėjo be vilties daužytis po kalėjimą, atsi-
darė durys, pasidarė šviesu, pasirodė kaž kokia susisu-
pus žmogysta, laikanti rankoje žiburį. Meilutis šoko
į duris, bet žmogystė sulaukė jį, nusimetė apsiaustą ir
pasirodė prie šviesos. Tai buvo ta pati geraširdė
gudaitė, tik o, Perkūne, kokia skaistutė! Grakštų pilną
kūną vienį marškiniai dengė. Pilna krūtinė kilnojosi,
balti pečiai, rankos, kaip gulbelės, skaistus veidas, ant
plaukų blizgantis nešlotuvas. Rankos buvo pratęstos
Meilučio link su pasilgimu, veidas pilnas kvietimo į
meilumą. Ant kaklo kabėjo auksinis kryželis. Meilu-
čiui tokia gražybė net kvapą užėmė ir jis liko sužavėtas
giliai gudaitės žvilgsniu. Gudaitė parymojo ir prabilo
balsu, kaip kanklių stygos.

— Lietuvi, ko tu taip nuliūdes, ko tau trūksta,
pasakyk?

— Laisvės,—nejučiomis pratarė Meilučio lūpos.

— Lietuvi, aš tave išgelbėjau, iš mirties nagų, aš
tave paslapčiomis tvarsčiau, aš dėl tavęs tiek naktų
nemigau,—tylomis atsakė skaisčioji. — Parvežė tave
tėvas iš karo lauko, įmetė į šį urvą, visi tave užmiršo,
tik aš tave pamačiau,—ir suskaudo mano širdį. Da-
bar tu paglėjai, bet negijo mano širdis. Lietuvi, pa-
gydyk ją, pamiršk visa, kas ligšioliai su tavim buvo,
atiduok man savo laisvę. Aš pasistengsiu,—tėvas
priims tave į žentus. Imk mane, aš tavol!...

Tarus šiuos žodžius, gudaitė išskėtė savo rankas
ir žengė palengva prie Meilučio. Meilutis, nežinomo
jausmo pagautas, panorėjo pulti, apkabinti ją ir... bet
vos padarė pora žingsnių artyn prie gudaitės ir rankos
pasiekė karštos gudaitės krutinės, kaip dingtelėjo jo
galvoj Sigutės paveikslas ir rankos lyg pačios nusileido.
„Tai tokia kaina mane rūpino“, perėjo per jo galvą
mintis ir skubiai, lyg nūdegęs puolė nuo jos šalį;
plėšdamas nuo uždžiūvusių žaizdų raisčius, Gudaitė
pravirko ir kaip ryto rūkas išnyko iš rūsiu.

Nuplėšyti raisčiai, apnuogintos žaizdos išpylė tiek
kraujo, jog Meilutis vėl atgulė ant sutrintų šiaudų.

Ką tik jis nenusidėjo tėvų šešeliams, tik mylimo-
sios paveikslas jį išgelbėjo nuo tos sarmatos jo var-
dai, kuri būtų užgulusi juoda nusidėjimo dėmė.

Ant rytojaus vakare, kada gailiai įsiveržė pluokš-
telis nusileidžiančios saulės, vėl atsidarė durys ir vėl
jose pasirodė gudaitė, apsiaustu susisupus. Skubiai
atnešė midaus ir kepsnio ir rūpestingai pradėjo tvars-
tyti neužgijusias žaizdas. Meilutis norėjo atstumti ją,

Austrijoje puskarininkių klausimams irgi ne visai gerai išrištas. Vienok virštarnyboj 1902 m. matome: viršilų 97% ir 50%.

Del gabumo tarnyboje Austrų puskarininkiai stotomi tarp Vokietijos ir Italijos puskarininkių. Mažiau išsilavinę, bet daugiau savarankumo darbe. Drausmės teise Austrų puskarininkiai nesinaudoja.

Italijoje nuo senai jau varoma antimilitariška propaganda. Tarp kitko ir ekonomiška šalies padėtis priverstė tarnavimą kariuomenėje sumažinti ligi mažiausio laipsnio. Tokiu būdu apie gerus puskarininkius prie susidėjusių aplinkybių nėr ko nė kalbėti.

Garsūs generolo Redigero Mokomieji Batalionai ir jų geras veikimas šiandien jau pranyko, nes pritrūko norinčių į juos stoti.

Komplektavimas puskarininkiais italų armijos eina paprastu keliu. Savanoriai pasirinkę puskarininkių karjerą, būdavo komandiruojami į metinius puskarininkių kursus, kuriuos pabaigę, būdavo pakelti į „kapralus“ ir tik daly gaudavo puskarininkių laipsnį.

Kad pakelti į puskarininkius buvo skiriami bataliono komisijų kvotiniai, o viršiloms — pulkų komisijos. Kad užlaikyti prityrusius puskarininkius kariuomenėje, buvo įvesta visokių už virštarnybą pašalpų. Po vieno metų virštarnybos gaudavo 250 lirų, po antrų — 350 lirų. Po dviejų metų galima sulgyti tik 3 metams ir tuomet algą padidindavo ligi 38 arba 29 lirų (vieton 28^{1/2} arba 19^{1/2} lirų). Nuo 8 metų virštarnybos jau prasideda išsitarnavimas vienlaikinei pašalpai, kuri po 12 metų pasiekdavo 2000 lirų. Paskutinis metas duodavo teisės gauti vietą civilėse įstaigose, bet valstybė nesugebėjo daugeliui paruošti žadėtų vietų 1903 metais norinčių gauti vietą radosi ligi 3000 žmonių.

Italų puskarininkiai, nors ir naudojami drausmės teise, bet didelio autoriteto tarp kareivių neturėjo, todėl visos kareivių mokymo ir auklėjimo sunkumos krisdavo ant karininkų. Šiuo klausimu Italų valstybė labai susirūpinusi ir pramatomi visokiu atžvilgiu pagerinimai.

Atsarga komplektuojasi puskarininkiais metiniais savanoriais ir puskarininkiais išstojusiais iš kariuomenės.

Geriausiais, nuosekliausiais puskarininkių klausimais išrištas Vokietijoje*). Vokietija šiame dalyke tur daugiausiai prityrimo. Net sunku spręsti, ar Vokietijos kariška organizacija kilusi iš liaudies gelmių bei tautišku pobūdžiu, ar nuoseklus gražinimas gerai fiziškai išlavintų, drausmingų kareivių militarizavo šalčius, viską apsvarstančius vokiečius.

Tarnavimas kariuomenėje Vokietijoje sumažintas ligi 2 metų, išskyrus raitelius ir raitiją artileriją, kuri 3 metai. Nuo laikinų puskarininkių Vokietija suvisai atsisakė; visi puskarininkiai Vokietijos armijoje pasilikę tarnauti virštarnyboj.

Tai pamatuojama tuomi, kad laikini puskarininkiai nėra taip drausmingi, prityrę, nėra taip persigėrę karišku gyvenimu, kuris pastebimas pas virštarnaujantčius ir lengvai pasiduoda pašalinei įtakai, kuri šioj gaidynėje ypač skverbiasi į kariuomenę. Vokietijos puskarininkiai ligi didžiojo karo parodė, kad „kariuomenė yra aukščiau visokių partijų“.

Vokietija netik atsisakė nuo laikinų puskarininkių, bet net nepakeliami į puskarininkio laipsnį, neištesėję pažadėto laiko tarnyboj.

Puskarininkių papildymas (84%) eina „kapituliantais“, t. y. efreitoriais arba eiliniaus kareiviais, kurie

*) Šitos žinios apie puskarininkius paimtos iš pulkininko Mamonto referato.

bet gudaitė stipriu žvilgsniu jį nuramino. Kol Meilutis valgė, gudaitė šalia jo rymojo. Paskum prabilo:

— Nejaugi, lietuvi, tu man likai nedėkingas už visą rūpestį, už iškovojimą tavęs iš mirties nagų. Argi tu man neatsilyginsi?

— Kuom galiu atsilyginti, — švelniu balsu atsakė Meilutis, — kad nieko neturiu. Auksą neturiu, o širdis kitai atiduota. Vien galiu ačiu pasakyti.

— Ar negali jos užmiršti, dėl manęs? Ką ji prieš mane, galiūno dukterį, gražiausią Rusijos merginą. Atsižadėk, — karštai tarė gudaitė. — O ta, kuriai tu prigul, ar yra tokią graži, — tokia turtinga, kaip aš?...

— Aš priguliu Tėvynei, — atsakė Meilutis. — Ji mane šaukia.

— „Ar tik Tėvynei? — tartum apsigavus, ištarė gudaitė. — Kur tu gyveni, kur tau geriausia, ten tavo ir Tėvyne. Pasilik!“

— „Ne, tegu aš mirštu, o neprapuolu tėvynei, kaip šuo! — Ir Meilutis tai taręs vėl pradėjo draskyti raiščius, bet gudaitė jį sulaukė.“

— Lietuvi, nežudyk savęs. Jei tu man brangus, tai neleisiu aš tau čia supūti. — Imk sį įnagi, piauk, laužk langelio geležis. Imk virves, padaryk iki rytojaus saulei tekant, o aš tavęs lauksiu kitoje pusėje. Skubėk lietuvi, ryt, parjoja mano tėvas ir tau gerai nebus.

Ir, apsiliedama ašaromis, išnyko pro duris. Meilutis atgijusiomis akimis žūri į dovanas gudaitės paliktas. Širdis, pajutusi laisvės prisiartinimą, smarkiai ėmė mušti. Kiek tik pajėgų turėjo, laužė Meilutis geležis lange. Ir pergalejo. Sutarta valanda skubiai virve nusileido žemyn, prasilaužė pro snūduriuojantį sargybinių ir pranyko tamsumoje į krūmus. Ten jo kelią pastojė pažįstamas šešėlis.

— Lietuvi, — išgirdo jis pažįstamą balsą, — lietuvi, eik čia, štai arklis, šok į jį. Imk ir mane su sa-

vim. Kur aš be tavęs dėsiuos. Pamiršk anąją; aš tave išgelbėjau. Pamyk mane; atsiduok man; vežk mane į savo Tėvyne; neleisk man atsitraukti nuo savęs, tu mano žvaigžde, mano širdies valdove. — Ir, tarė dama tai stipriai apsikabino Meilučio kojas lyg norėdama amžinai jas laikyti, niekad su jomis nesiskirti, jokiai jėgai neleisti savęs nuo jų atplėšti. Meilutis net pasijudinti negalėjo, nes jam gaila buvo jėga mergaitė, savo gelbėtoja, parstumti, širdį jai užduoti. Todėl patylėjęs kiek, tarė švelniu, bet ir tvirtu, lyg plienas, balsu: Veltui, mergele, mano širdy viskas užimta. Aš tau tegaliu tik didį ačiu tarti. Būk laiminga, mergele! Ir pasilenkęs prie gudaitės, suėmė jos rankas, išvadavo iš jų savo kojas ir staiga išokęs į arklių, paleido jį. Gudaitė paliko verkianti...

Visai ejoji Meilučiai, kol jis pasiekė Lietuvą. Tačiau visas kilutis pergalejo, savo geležine valia jas sulaužė, sutrynė, nes viena mintis jo galvoj buvo: pasiekti Lietuvos sienų, o paskui keršyti ir keršyti visiems Lietuvos priešams, visiems, kas tik skaudė mūsų žmones.

Bet ir darbavosi kovose su rusais; atkeršijo jiems ir už visas kalėjimo kančias, už visas savo žalšanas. Kovose žuvė ir bajoras, laikiusis Meilutį rūsyje, gudaitės tėvas. Ir sugrįžo Meilutis tėvynėn visko pertekęs. Dešimt karšto kraujo arklių, daugybė įvairių ginklų, dėžė auksa, kilmų sesutėms, o mylimai Sigutei auksa diržą. Daug vergų teko jo daliai...

Štai auštant trimytų balsas sujudino Butvydiškius, praskambėjo rikiavimas, per šimtamečių ažuolų viršunes, gyvulių baubimai, ir tėveliai, skaitę Meilutį prauvusiu ir sudegine dievams gausias aukas, vėl pamatė savo sūnų, įgyjusį garsaus karžygio vardą. Skubiai sukvietė kaimynus, pažįstamus, gimines, surengė pokilį. Smagiai liejosi midus šimtamečiai į rago taures, bet dai-

pasizadėjo pasilikti virštarnyboj 4 metams. Po pasirašymo kapituliacijos, kandidatas kvociamas iš teorijos žinių ir, jeigu neužtektinai žinąs, pristunčiamas į septynių mėnesių žiemos metu kursų, Kapitulantenschule arba Regimentsschule. Rikiuotės žvilgsniu lavinasi kuopose. Tokio kandidato pakėlimas į puskarininkius priklauso nuo kuopos vado, kuris atsiklausa pačių puskarininkių ar kandidatas gėdžiamas įsileisti į jų tarpą; puskarininkiai gali protestuoti, kad neįsileistų į savo tarpą įtariamo asmens. Visi kiti į puskarininkius kandidatai atvyksta iš puskarininkių mokyklų, kurios į metus išleidžia apie 800 žmonių ir gablauja jų dar prieš atvykimą į dalį būna pakelti į puskarininkius*).

Minėtos mokyklos papildomos iš jaunų vyrų, laisvai pasiskyrusių sau puskarininkių karjerą ir auklėtinių žemesnio tipo Unter-Offizier Vorschule (10 mokyklų su 2500 mokinių). Pabaigę puskarininkių mokyklos kursą (3 arba 2 metų, atsižvelgiant į kvotimų išdavą) privalo ištarnauti rikiuotėje ne mažiau 4 metų. Pabaigusiems šias mokyklas, nors ir trūkdavo pradžioje prityrimo, bet labai greit apsiprasdavo, o vienodas puskarininkių paruošimas labai reikšmingas, kaip jų žinių sulyginime, taip ir drausmės žvilgsniu.

Tolymesnis tarnyboje paaukštinimas seka sulyg senumo, o į viršilas ir viceviršilas tik sulyg paskyrimo. Artilerijoje kiekvienam paaukštinimui tarnyboje sekavo kvotimai.

Paprastai paaukštinimas į puskarininkius atseldavo antrais virštarnybos metais, į seržantus — 5 — 6 metais, o į viršilus — 7 — 9 metais.

*) Panašių mokyklų Prūsijoje buvo 7 ir po vieną Saksonijoje, Bavarijoje ir Vinzenberge. Jos labai gerai pastatytos ir duoda nemažą bendro išsilavinimo.

Paaukštinimas į karininkus visai nebuvo leidžiamas, nes į karo mokyklą galima pastoti tik ligi 23 metų, senesni nebeprilimami. Nežiūrint į tai virštarnybos puskarininkių vokiečių armijoje netrūkdavo, net buvo jų viršaus.

Ne vien alga patraukdavo tarnauti puskarininkius. Jie gaudavo nuo 27 mr. į mėnesį, o viršilai ligi 60 mr. Ši alga yra žemesnė už rusų virštarnybos puskarininkių alga. Kapitulantai gaudavo 1 1/2 mr. daugiau už paprastą eilinį. Neįspaikyti puskarininkiai ir vienlaikinėmis pašalpomis: laike kapituliacijos gaudavo 100 mr. ir atostogų 3 mėn. su alga; tik po 12 metų tarnybos galėdavo gauti 1000 mr. pašalpos.

Paviršutinė puskarininkių išvaizda nelabai žymi, tik viršiloms daug paimta iš karininkų uniformos. Bet užtai puskarininkių privatis gyvenimas kuogerliausiai sutvarkytas. Visi puskarininkiai turi atskirą nuo kareivių gyvenimą; tik patys jaunieji gali būti patalpinti su kareiviais; tuomet jų lova atskirta grotelemis, čia turi jie savo staliuką, spintelę ir kėdę.

Virštarnaujantių kambariai šviesūs, švarūs ir mėbliuoti; viršilai priguli du kambariu su virtuve; vedusiems puskarininkiams irgi duodami panašūs kambariai. Kiekvienas puskarininkis turi teisės pasinaudoti vieno jam pavaldinio patarnavimu.

Visi puskarininkiai naudojami be jokių suvaržymų išėjimu ir grįžimu 1 — 2 valandomis vėliau nuskirto kareiviams laiko.

Labai naudinga kariškų klūbų organizacija (Casino), susidedanti iš valgyklos, skaityklos ir biliardo kambario, kur kareiviai gali gauti papigintomis kainomis užkandį ir praleidžia laisvą laiką tarp savųjų; tvarkos ir ūkio prižiūrėjimas uždėtas puskarininkių dalies komitetui karininkui prižiūrint. Skaitykla taip pritaikyta, kad randasi įvairio turinio knygu, atitinkančių

smagiau liejosi kalbos apie buvusias kovų dienas. Rods neišsibaigę kalbos, bet Meilutis priminė apie garšųj karžygį Rauką, kurs padėjo savo galvą Gudijos krašte. Pagal protėvių papročio visi pagerbė jo atmintį gilja tyła.

— Žuvo ir Butkura, — patraukė gilją tylą Meilutis. — Žuvo vienas kovoje su pulku lenkų plėšikų. Keli jų pametė savo galvas, keliolika krauju apsipylė. Bet nelenta buvo jam iš šios kovos gyvam išėiti, žiauri lenkai jau negyva jo kūną į šmotelius sukapojo bent neteko jo galvos sugėdinti. Žuvo Trynytis, bet žuvo ne karžygio mirtimi, ne, bet vylingų lenkų nugalabintas. Nuėjo jis į svečius pas vieną bajorą, ir patekė varinio jaučio pilvan. Nežinojom kur karžygis prapuolė; belaisvis lenkas pasakė, jog užbaigė jis pas juos savo gyvastį...

— Tekrinta prakeikimas ant jų galvų, — tarė senelis, atsistojęs ir atsigrįžęs ugniakuro link. — Užmušti svetį, lygu parodyti savo niekšingą veidą. Keistutis to niekad nedaro. Jis visuomet eidamas karan, praneša priešui, kad nelauktų jį kaip svečio. Visad priešui praneša: Ateinu su ugnelės gaidžiu“.

— Dovilčio nebėra, — tęsė kalbą Meilutis. — Nėra ir Žangaus, Pirto, Algono. Jau nebegrižo su grobiu, lydimi trimity. Jems šiaurės Gudijos vėjas šermenis kelia ir ne mūsų paukšteliai juos apverkia... — kiek patylėjęs pridėjo Meilutis.

— Geri buvo karžygiai, — tarė Meilučio tėvas.

— Tebūnie gera jems dausose. Užgerkime juos, — tarė senelis ir išlenkė taure iki dugno. Išlenkė visi ir nuleido galvas.

— Taigi, bylok toliaus, — pertraukė tylą Meilučio tėvas. — Kaip, ar gerai dirbote jūs, jaunuji karta, ar nepadarėte laimės niekšingai baimingėdos bočių kaulams?

— Saulė ir žvaigždės su dangaus galybe liudija, — tarė iškilmingai Meilutis, — jog jaunieji karžygiai nekados nevengė kovos, mirties baimė niekad nebuvo įšliauzusi jų širdyse, mūsų kardai žvangėjo kovose patys pirmieji, ir jais gerėjosi bočių kaulai. Dievai matė, jog kur žengė karžygio žirgelio kojos, ten žolė linko, kur mojo karžygis ranka, ten kalnai priešų lavonų stojos. Jokio pasipriešinimo mes nebijojom; po mūsų kojomis upės džiūvo, miškai griuvo, kalnai nusilenkė, naktį mūsų kelią apšviesdavo degantieji gardai, mūsų guoliai luždavo nuo aukso, bernelio širdys liko nepažeistos vylingų lenkučių ir gudaičių žvilgsniais. Bėgo, kaip vilkai, lenkai, bėgo rusai, ištolo pamatę lietuvų kardų žvilgėjimą. Ir didis kunigaikštis Algirdas paliko žymę Maskvos mūruose, galingu kardu išmušęs Gudijos akmenis. Atmėns priešai mūsų žygius...

Ir Meilutis, ibedęs žvilgsnį į tamsumą, paskendo savo žygių atsiminimuose. Paskendo ir kiti mintyse; visiems užvirė gyslose kraujas; prisiminė jie irgi savo jaunias dienas, savo kovas, nuotikius... Žiburys treška, tai smarkiau, tai lėčiau, tarytum pritardamas, kad išties lietuviai ne tik moka gintis nuo priešų, bet ir juos nuvyti už savo žemės ribų.

Žiburys dar syki labiau sutreškėjo ir užgeso. Užgeso ir kitas žiburys, tarytum susitaręs. Tešvietė tik ugniakuras. Visi galvojo.

Anksčiau už visus pasikėlė Meilutis, išėjo laukan pažiūrėti, ką sako žvaigždėtas dangus, ką lemia ažuolo lapai, ką kalba žolės, kas girdis iš miško pusės, ką veikia laumės. Už jo išlengva išėjo, tarytum, išskrido ir Gražutė jo sesutė, norėdama slapta su broliu pasišnekėti; o gal ji išgirs ir apie savo širdelės meilę bernelį, kurs irgi kaip išjojo žygin, taip ir dar negrižo.

T. B.

skaitytojų išsilavinimui, neišskiriant visokių žurnalų ir laikraščių, biliardinėje galima lošti kortomis, bet ne iš pinigų.

Vokietijos armijos puskarininkiai taip brangina savo gerą vardą, kad net vedimas apribotas sąlygomis. Mažiausias sužadotinės įtarimas kliudydavo įeiti į puskarininkių šeimą. Nenuostabu, kad prie tokių aplinkybių, visuomenės akyse puskarininkiai labai aukštai laikomi ir vakaruškoje dalies vadas atidaro šokius su viršilos žmona, o viršila su dalies vado žmona.

Jeigu puskarininkis komandiruojamas tarnybos reikalais, jo šeima aprūpinama dienos daviniu. Įgulos savyšalpa palengvinti puskarininkių vaikams įgyti mokslą. Po mirties puskarininkio šeima gauna pašalpą: našlė gauna 9 rub. į mėnesį ir kiekvienam vaikui-našlaičiui išmokama po 1 rub. 80 kap. į mėnesį.

Vienok nors ir gerai sutvarkytas gyvenimas, bet po 1871 — 73 m. karo, kuomet pramonė ir gyventojų lobis pakilo, norinčių skaičius mažėjo ir valstybė priversta buvo ieškoti naujo išrišimo, nuo kurio, kaip pamatysime, prigulėjo visas spėliojimų mazgas.

Kiekvienas paskarininkis gerai suprato, kad pastojęs į kariuomenę, įgys didesnę mokslą ir platesnę išsilavinimą ir išėjęs iš kariuomenės galės užimti tokią vietą, kurios negalėtų užimti, neperėjęs kariškos tarnybos.

Regimentsschule'je tapo įvesti bendro lavinimosi kursai su civiliais mokytojais, o vyriausybė pasirūpino užpildyti valstybines ir privačias įstaigas išimtinai buvusiais puskarininkiais. Jau po 4 — 5 virštarnybos metų puskarininkis gaudavo vietą policijoje, ištarnavęs 6 — 7 metus gaudavo vietą žandaruose; ypatingomis teisėmis naudojosi ištarnavęs 12 metų, kurio laikotarpis pagedaujamas rikiuotės žvilgsniu; tuomet puskarininkis gaudavo vietą su alga nemažiau 35 — 45 rub. į mėnesį. Paskutiniuose metuose tarnybos paskarininkis gaudavo 1/2 metų atostogoms, kaip įgusti parinktoji vietoj; alga buvo mokama ligi išėjimo iš kariuomenės.

Aprūpindama būvį puskarin. vokiečių vyriausybė pasirūpino patalpinti savo kandidatus ne tik stambiose įstaigose, bet pasistatė sau tikslą neduoti privačioms įstaigoms jokių koncesijų, jei ten nebuvo užtikrinta tam tikro skaičiaus vietų buvusiems puskarininkiams. Užimamų vietų kontrolei buvo įsteigta tam tikra inspekcija iš užinteresuotų asmenų. Neužimtų vietų sąrašai skelbiami laikraščiuose ir iškabinami kariškių klūbuose.

Tokiu būdu, pašalpa apmokama darbu; Vokietija aprūpina virštarnaujancius, neišleisdama nė vieno skatiko, kas sveikai atsiliepia į valstybės biudžetą.

Drausmingų puskarininkių įstojimas į įvairias įstaigas buvo įtekingas į visuomenės punktualingumą. Išauklėti didelėje pagarboje prie vyresniųjų, tvarkos, įstatymų, surišti tarp savęs, jie radosi nešėjais vokiečių vienetos vokenos (idejos) ir valstybinės tvarkos, o palaikydami ryšius su armija kėlė armijos autoritetą visuomenės akyse.

Praplatinimui puskarininkių tarpe didesnio kariško išsilavinimo steigiami prie Regimentsschule kursai.

Savo darbe puskarininkiai labai savarankūs. Viršila valdo kareivius visais atžvilgiais. Per jį eina visi prašymai į kuopos vadą ir jam pranešami visi kuopos reikmenės trūkumai. Jis prižiūri kuopos ūkį, visas reikmenes ir veda visas knygas.

Viceviršila yra viršilos padėjėjas, jo pavaduotojas ir asmeniškai veda kareivių lavinimą rikiuotės žvilgsniu.

Seržantai ir puskarininkiai atsako už kareivių mokymą ir auklėjimą; jie prižiūri kareivius ne tik kareivinėse, bet ir kitur; jie atsako už savo būrius, skyrius. Į pagalbą jiems duodami „gefreiter'iai“, bet ne kaip viršininkai, bet kaip vyresnieji kareivinėse.

Vokiečių puskarininkiai tiek savarankūs, kad karininkai tik prižiūri ir kontroliuoja jų darbą. Jeigu negalima kurio nors dalyko pavesti puskarininkiams, tad jie karininkų išguldomi.

Nežiūrint į visa tai, vokiečių puskarininkiai nesinaudoja drausmės pabaudomis ir reikale gali pasiskųsti kuopos vadui. Pabaudas kareiviams uždeda vien tik kuopos vadas. Visos armijos puskarininkiai yra kareivių viršininkai, o savo dalies — tiesioginiai viršininkai. Visi kareiviai tarnybos reikalais, pav. dežural, patrulių viršininkai jau randasi puskarininkių ir kareivių viršininkais.

Kuopos vado puskarininkiams uždedama bausmė ligi 8 parų ir pulko vado ligi 4 savaičių.

Atsarga puskarininkiais papildoma geriausiais gefreiteriais po tam tikrų kvotimų.

(T. B.).

Lietuviškai-rusiškas žodynas.

Surinko A. P. Kernauskas., Kaunas 1918/19 met.

Kariškiuose, silpnai lietuviškai kalbančiuose, pasirodė naujas A. P. Kernausko lietuviškai-rusiškas „žodynas“. Todel, neatsižvelgiant į tą, kad jis profesionalumo žvilgsniu yra mums svetimas, o kalbos mokslo šviesoje kritikos nevertas, jį keliam aukštėn.

Leidžiamoji literatūra turi mokslo, propogandos ar komercijos tikslą. Ši pastaroji visados pasižymi plačia nepailstama reklama. Taip ir čia atsitiko: kur eisi, kur neisi, visur plakatai knygynuose akis raibina: čionai parsiduoda, čionai parsiduoda, čionai parsiduoda... lietuviškai-rusiškas žodynas.

Turiny kalbos nemokslas, nedovanotinos klaidos:

1) nesilaikoma abėcėlės tvarkos, be kurios joks žodynas nesuprantamas;

2) nesilaikoma elementarės gramatikos taisyklių;

a) žodžių lytis nenurodomos (atostogos—отпуск...); b) giminės neigiamos (abi—объ, o abu?); c) skaičiai vartojami, kaip papuola (vienoj vietoj autės-čių—носки, kitoj—autė,-ės—носок...); d) linksniavimas netaisyklingas (apskritis,-čio; reikia,-ties...); e) skirtukai kur dedami, kur—ne ir tt. ir tt...

3) žodžiai nedėrinami (vienoj vietoj angelas,-o—ангел, kitoj angelas,-o—ангел; vienur antklodė,-es—одъяло, kitur apklotas,-o—одъяло...);

4) vartojami nevertotini žodžiai (apart—кромѣ, antrašas,-o—адрес...) — užtenka. Tučia čia paimta vienetos raidės A žodžiai, kad gautūs viso „žodyno“ vertės supratimas. Išvadas tokias darom: a) A. P. Kernausko „žodynas“ yra smerktinas literatūros šlamštas ir b) kas nori mūsų kalbos mokytis, teneimie tos „turkaus prekės“ pagalbai.

L-tis J.

Lietuvos Šaulių Sąjungos C. V. pranešimas.

Valdžios įstaigos ir C. V. gauna skundų iš įvairių Lietuvos vietų dėl visokių neteisėtų šaulių pasielgimų. Tikrinant šias skundas, C. Valdybai paaiškėjo, jog teisių peržengimai ir netvarka dažniausia daroma žmonių, apsimesusių šauliais ir nieko bendro su jais neturinčių.

Išvengimui panašių nesusipratimų, C. V. šiuo metu pareiškia, jog būrliai pasivadinę save šauliais, bet neturintieji C. V. tyrintamojo rašto, nėra šaulių būriai.

Taip pat asmenys, kurie neturi nario liūdymo, arba leidimo ginklams laikyti su C. V. antspauda ir jos parašais, nėra šauliai.

Vietos šauliams įsakoma daboti, kad garbingas „šaulio“ vardas nebūtų teršiamas ir išnaudojamas.

Be to pranešama visuomenei, jog šauliai nesinaudoja jokiomis didesnėmis teisėmis ir privilegijomis už paprastą pilietį ir neturi teisės be tam tikro valdžios įgaliojimo eiti jokių administracijos ir milicijos pareigų.

L. Šaulių C. Valdyba.

Žemė kariškiams.

„Kariškių Žodžio“ Nr. 12 mes buvome paskelbę pavardes kareivių ar jų tėvų, kurie jau gavo žemę Kedainių apskrityje. Dabar pranešame tas žinias iš Ukmergės apskrities. Tautėnų dvaro Zamuskos palivarke žemės gavo šie kareiviai: 1) Stasys Masalskis — 14,94 hekt., 2) Jonas Tamušius — 15,35 hekt., 3) Karolius Petrikas — 15,82 hekt., 4) Jonas Diliūnas — 14,84 hekt. ir 5) Stasys Davolius — 16,12 hekt.

Be to 15 kareivių gavo žemės Mariampolės apskr. ir 5 kareiviai Vilkaviškio apskr. Gavusių žemės pavardes paskelbsime vėliau.

Čia nurodome, kad dabar žemė duodama ar suzeisties kareiviams, ar nukautų kareivių tėvams. Tokie yra pirmoje eilėje.

Oficialinė dalis.

Maistas dalių šventėms.

1920 m. vasario mėn. 15 dieną Ministerių Kabinetas, išklausęs e. Vyriausiojo Karo vado pareigas paaiškinimą dėl asignavimo kiekvienam kareiviui 10 auks. pagerinimui maisto pulkų sukaktuvėms, nutarė pripažinti tuos asignavimus tikslingais, nurodydamas, kad jie turi eiti ne vien maisto pagerinimui, bet ir kitoms pulkų švenčių pažymėjimo išlaidoms.

L. K. įs. Nr. 266.

Actas (uksusas) į valgį.

Tą pačią dieną apžiūrėjau taip gi Intendantūros sandėlius Aleksote. Patėmijau juose daug uksuso (acto), kurio kariuomenės dalys neima tur būt delto, kad nežino, jog Intendantūroje acto yra, ar nemoka jo vartoti.

Nesant kariuomenės dalyse raugintų kopūstų ar barščių, įsakau dėti į viralą uksusą (actą) sulig skonio, skaitant iki 4 zol. kiekvienam kareiviui.

Uksusą (actą) imti iš Intendantūros sandėlių ir pravesti per maisto apyskaitos lapus.

L. K. įs. Nr. 266.

Dienos davinis.

Karo metu mūsų krašte gyvulių skaičius labai sumažėjo. Todėl gyvulių rekvizicija labai skaudžiai atsiliepia į krašto ūkį. Pastarieji netenka gyvulių. L. Vyriausybė, krašto ūkio gerove besirūpindama, gabeno iki šiol karuomenės reikalams riebalus iš užsienio. Dabarties gauti iš užsienio riebalų nėra galimybės.

Mėsos ir riebalų rekvizicija eina labai sunkiai. Delto kartais pasitaiko, kad (dėl stokos riebalų) frontas ir miestų įgulos negauna pilnos riebalų normos.

Del pasakytų priežasčių priseina laikinai sumažinti riebalų davinio normą.

Atmainant „Liet. Kar.“ įsakymą Nr. 168 § 7, 19 m. šiuomi skelbiu maisto kainas, dienos davinį ir dienos davinio kainą kareiviui nuo 1920 m. kovo 15 d.

Produktų pavadinimas	Pūdo		Svaro		Dienos daviny		Dienos davinio kaina		Pastaba
	Auks.	Sk.	Auks.	Sk.	Sv.	Zol.	Auks.	Sk.	
	Duonos	20	—	—	50	2	—	1	
Mėsos arba silkų 72 zol. arba konservų (mėsos, žuvies) 48 zol. arba 32 zol. kiati-lienos mėsos	88	29	2	20,50	—	48	1	10,25	
Riebalų	340	—	8	50	—	10	—	88,54	
Kruopų	19	—	—	47,50	—	32	—	15,88	
Bulvių	4	—	—	10	1	—	—	10	
Daržovių džiovintų arba žalių 32 zol.	28	48	—	71,50	—	4	—	2,97	
Druskos	6	—	—	15	—	6	—	0,94	
Kviet. miltų	29	30	—	73,25	—	8	—	6,16	
Pipirų	400	50	10	—	—	1/4	—	2,61	
Svogūnų (cibulių)	57	—	1	43,75	—	2	—	3	
Kavos (miež., kviet. rug.) arba arbatos 1/3 zol.	70	—	1	75	—	2	—	3,65	
Cukraus	400	—	10	—	—	6	—	62,50	
Iš viso									4
									6,39

Siunčiant kareivius kelionėn tarnybos reikalais, išduodama vietoj dieninio davinio 5 auks. 50 sk. gryniais pinigais.

Pastaba: 1) Dvi dieni ssvaitėje mėsos vietoje duoti silkų, sudytos arba svezos žuvies arba, 3 kiaušiniai vietoje 1/3 svaro mėsos.

2) Silkes išdavinti į rankas čielas; jeigu čielas silkė sveria mažiau kaip 72 zolotniku, tai tą skirtumą dėti į viralą.

3) Visų produktų pakeitimas kitais lieka paskelbtas „Liet. Kar.“ įsakyme 1919 m. Nr. 112 § 1.

4) Kadangi konservų dėžutės yra įvairaus svarumo, reikalinga išdavinti jas atsižvelgiant į svarumą; jeigu dėžutė sveria vieną svarą — išduoti dviem žmonėm, jeigu 2 sv.—4 žm. ir t. t., t. y. skaitant po 1/2 sv. konservų žmogui į dieną.

Lašinių konservai prilyginami paprastiesiems lašiniams. Lašinius išnaudoti, kai po riebalus ir tik mėsos trūkstant, išdavinti vietoj mėsos — 1/4 sv. lašinių.

5) Raguočių mėsos liekanos, kaip tai: galvos, kojos, plaučiai, kepenos, širdys skaitoma 2 svaru už 1-ą grynos mėsos svarą.

L. K. įs. Nr. 266.

Del rekvizicijų ir vežimų.

Visoms kariuomenės dalims ir įstaigoms, naudojantis tarnybos reikalams gyventojų vežimais, įsakau apmokėti grynais pinigais sulig sekandčios normos:

Pradedant kovo 1 d. iki lapkričio 1 d. mokėti už pervežimą kariuomenės daiktų vieškeliu po 4 skt. (2 kp.) nuo 1 pūdo už 1 varstą, o likusiame metų laike po 3 skt. (1½ kp.) už pūdą nuo varsto. Važiuojant karo tarnautojams tarnybos reikalais su nedideliu kelionės bagažu mokėti nuo kovo 1 d. iki lapkričio 1 d. po 1 auks. (50 kp.) už varstą, o likusiame laike po 74 skt. (37 kp.) nuo varsto.

Išlaidas vežimų samdymui priskirti prie paragrafo ūkio išlaidų. K. A. M. Įs. Nr. 72 § 5.

Kova su apsimetėliais kariniuose rūbuose.

Susekta, kad nieko bendro su kariuomene neturintieji asmenys rėdos kariškais drabužiais įvairiems prasikaltimams atlikti ir tuomi plėšia mūsų kariuomenės garbę. Įsakau visiems karininkams ir karo-valdininkams be jokios išimties turėti su savim asmens liūdymus Vyriausiojo Kariuomenės Vado 1919 metų 34 Nr. 3 § įsakyme nurodytus.

Asmens liūdymai be jokių ginčių turi būti rodomi visur karininkams ir milicijos valdininkams, turintiems specialius šiam reikalui raštinius įgaliavimus su parašu Generalinio Štabo Viršininko, Divizijos Vado arba Komendanto. Asmenys be asmens liūdymo talpinti įgulos daboklėn ligi išsiaiškinimo.

Visi liuosuojamieji miestan kareiviai turi turėti terminuotus paliūdymus su viršininkų parašais ne žemiau kuopos vado. Šulaikytus kareivius talpinti daboklėn ligi išsiaiškinimo.

Paskutinis šiam įsakymui išpildyti terminas š. m. kovo mėn. 16 diena. L. K. Įs. Nr. 268.

Armijos Teismas paskyrė teisiama jame posėdy nagrinėti:

1920 m. kovo m. 30 d. 4 p. p. kareivio Prano Liberio, kaltinamo 2 g. 105 Karo Baudž. Statuto str., byla.

1920 m. balandžio m. 13 d. 3-čio p. D. L. K. Vytauto p. kareivio Adolfo Anstopo, kaltinamo 453 Baudž. St. str., byla.

1920 m. kovo m. 31 d. 5 p. D. L. K. Keistučio p. 3 k. kareivio Jono Ivanausko, kaltinamo I ir 3 p. p. 129 Baudž. St. str. ir 112 ir 273¹ Karo Baudž. St. str. str., byla.

1920 m. bal. m. 13 d. Panev. kom. kp. kareivio Prano Rasimo, kaltinamo 279 Karo Baudž. Stat. str., ir 5 p. p. 589 Baudž. Stat. str. ir 6 p. 14 Y. V. A. I. byla.

Zemė kariaujantiems.

Vyriausioji Komisija Kariškams žeme aprūpinti š. m. kovo 15—16 d. posėdžiuose nusprendė paimti Valstybės nuosavybėn kariškams žeme aprūpinti:

1. Utenos apskrity iš žemės savininko Teofilio Kulešiaus pal. Stanislavova apie 200 deš. ir iš paliv. vadinamo „Dovainių Giria“ apie 50 deš.; iš viso apie 250 deš.

2. Panevėžio apskr.: a) iš Marijono Janušausko Simoniškių dvaro apie 87 deš., b) iš grovo Ericho Kaizerlingo Velžių pal. apie 300 deš., c) iš Konstantino Komaro Rukiškių pal. apie 200 deš.

3. Šiaulių apskr. iš Bagdono Komaro Aukštadvario pal. apie 270 deš.

4. Kretingos apskr. iš Zofijos Velepolskiėnės visą Grabžyčių dvarą apie 477 deš. žemės.

Prašymas Aleksandro Meištavičiaus, žemės savininko Panevėžio apskr. pakeisti paimtuosius kariškams žeme aprūpinti Taruškių ir Trakiškio palivarkus Podgojaus palivarku, atmetas.

D. J. Blynas
Komisijos Vedėjas Sekretorius.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Vyriausioji Rinkimų Įsteigiamoji Selma Komisija kovo 10 dieną nusprendė, kad iškraipytos rinkimų pavardės galės būti taisomos ligi pat rinkimų dienos.

Kaunas. Kovo 10 d. 3 val. po piet nusileides ties 9-ju fortu svetimas orlaivis, yra bolševikų nuosavybė. Orlaivis belėdamas iš Smolensko sugedo ir turėjo nusileisti. Orlaiviu skrido 4 žmonės. Vienas jų turi Lenino ir Krasino įgaliojimus, prekiauti su visais kraštais. Lakstytovo šoferiai — vokiečiai. Dabar lakstytovas garaže. Eina tardymas.

— Kovo 14 d. Kaune Šaulių Sąjungos salėj įvyko Lietuvos farmaceutų (aptiekininkų) suvažiavimas. Suvažiavime dalyvavo 106 tikrieji farmaceutai ir svečiai.

Lietuvių-latvių tarybos Kaune dėliai sienų pasibaigė kovo 11 d. be vaisių. Latvių delegacija nenorėjo atsisakyti nuo Palangos ir siūlė plebiscitą. Taip pat latviai reikalauja Ilukštos apskrities ir buvusios Kuršo gub. ploto į pietus nuo Ilukštos ir Dauguvos, nors ten lietuvių gyventojų dauguma. Lietuviai pareiškė latviams, kad jei jie atsisakys nuo Palangos, tai lietuviai nusileis Ilukštos srityje. Latviai su tuo nesutiko ir pasitarimas iširo. Tuo būdu jau trečias iš eilės pasitarimas su latviais sienų klausimu lieka be vaisių.

Žemaičių gyventojų nusiskundimai. Žemaičių ūkininkai labai nusiskundžia dėliai daugybės pastorių (stuikų), kuriomis juos vargina, kartais be jokio reikalo mūsų kariškiai. Taip antai, prie T. miesto komendantūros kasdien stovi po 4 vežimus; pas įgulos viršininką po 6 vežimus, o į Apskričio valdybą dar ateina kasdien po 6 — 10 kareivių, reikalaudami vežimų, būk tai, tarnybos reikalams. Panašiai esama ir P., L. ir k. miesteliuose.

Kareiviai, paleistieji iš kariuomenės, atostogoms ar net eidami paviešėti bei pasimedžioti į kaimus, užėina prie ūkininko ir reikalauja vežimo, grasindami ginklais. Už vežimus kareiviai nei skatiko nemoka ir neišduoda jokio raštelio.

Toksa netikęs kai kurių mūsų kareivių elgesys yra labai smerktinas, kadangi jis kiršina žmones ir kliudo ūkininkams tinkamai atlikti ūkio darbus, o tai labai yra kenksminga ir pačiai valstybei, nes dėliai to gali kilti badas.

Želmelio gyventojai prie Lietuvos. Kovo 6 d. Želmelio valsčiaus gyventojai didžiausiam mitinge svarstė Latvių norus prisijungti sau Želmelio apylinkes ir vienu balsu užprotestavo prieš tuos nepamatuotus latvių reikalavimus ir pranešė Lietuvos Ministeriui Pirmininkui savo griežtą norą priklausyti Lietuvos valstybei.

Pušalotas. Vasario 15 d. pušalotiečiai apvaikščiojo Lietuvos nepriklausomybės šventę. Po pamaldų žmonių minia lankė pušalotiečių-partizanų kapus. Pušaloto šventoriuje palaidoti penki tos apylinkės jaunikai, kurie žuvo kovoje su Lietuvos priešininkais. Jie buvo pirmi iš vietos partizanų būrio, laikiusio trejetą mėnesių frontą prieš bolševikus. Prie tų penkių drąsųjų kapų buvo jautriai nupiešta sunki Lietuvos kova dėliai nepriklausomybės ir pažymėta didi tėvynės meilė šių pirmųjų karžygių, atidavusių savo gyvybę ir jaunystę už Lietuvos laisvę. Po pamaldų buvo renkamos aukos statyti ant žuvusiųjų kapo paminklui.

Vadžgirys (Ras. ap.). Vas. 21 d. čion sudegė dideli namai, kuriuose buvo Vartotojų B-vės krautuvė ir vaikų prieglauda. Žuvo už 60 tūkstančių auksinų prekių (tavorų). Vietos žmonės nutarė išnaujo steigti krautuvę ir sudėlo jau 4 tūkst. auksinu.

Lietuvos reikalai svetur.

Lietuvos konsulas Naujorke. Lietuvos vy-
sausybe paskyrė advokatą Joną Lopatą vyriausiu Lie-
tuvos konsuliu Naujorke. J. Lopata yra žymus Ame-
rikos lietuvių veikėjas. Jis du mėnesiu dalyvavo Lie-
tuvos Delegacijoj Taikos Konferencijai Paryžiuje.

Amerikos lietuviai perka laivus. Prancūzų
laikraščiai praneša, kad Amerikos lietuviai turi Balti-
morės mieste pramonės bendrovę su 19 milijonų fran-
kų kapitalo, Bostone — prekybos bendrovę su 37 mi-
lijonais frankų ir Lietuvos atstatymo bendrovę su 2¹/₂ mi-
lijono frankų (frankas=37¹/₂ kap.). Tos trys bendro-
vės susidėjo į vieną bendrovę ir nupirko kelis laivus,
kuriais galės grįžti Amerikos lietuviai į Lietuvą. Tie
laivai plaukios tarp Naujorko ir Klaipėdos.

Lietuviai belaisviai Italijoje. Kun. Narjau-
kas iš Italų valdžios gavo leidimą važiuoti į Sardinij-
jos salą aplankyti lietuvių belaisvių, suimtų Austrijos
pasienyje. Kartu su juom važiuoja ir Ukrainos
atstovas.

Prancūzų spauda apie Lietuvą. Prancūzų
laikraštis „Rappel“ rašo, kad Vilnius niekuomet nebu-
ves Lenkų sostine, net ir Lenkijos-Lietuvos unijos (są-
jungos) laikais. Vilnius visuomet buvęs vien Lietuvos
sostine.

Kitame prancūzų laikraštyje „Rev. Parl.“ žymus
prancūzų politikas Šambon šitaip rašo: del Vilniaus
lietuviai jokiū būdu nenusileis. Lietuviai nori nepri-
klausomybės savo tikrosiose sienose t.y. su Vilniaus, Su-
vaikų, Kauno ir Gardino gubern. Be tų sąlygų jokių
kitų kalbų negali būti. Šambono nuomone, stipri ir
nepriklausoma Lietuva yra būtina reikalinga, kad vo-
kiečiai negalėtų susijungt su rusais. Užtat prancūzai
privalo užtikrint Lietuvai nepriklausomybę.

Lenkų spauda apie Lietuvą. Lenkų social.
laikraštis „Robotnik“ lietuvių norą sukurti nepriklau-
somą valstybę su sostine Vilniū vadina bepročių su-
manymu ir sako, kad Lenkai niekuomet su tuo ne-
sutiks.

Kiti lenkų laikraščiai paleido melagingų paskalų,
kad Lietuvių Generalinis Stabas padaręs kokių tai su-
tarčių su vokiečiais bei rusais prieš lenkus ir latvius.

Lenkai stengiasi sugriauti Lietuvą. Yra su-
sekta, kad Lietuvoje veikia slapta lenkų organizacija,
prie kurios priklauso daugelis Lietuvos lenkų - dvari-
ninkų. Ta organizacija gauna pinigus iš lenkų val-
džios. Ji stengiasi išardyti Lietuvos Steigiamąjį Seimą,
sukelti netvarką ir bolševizmą, kad lenkų legionai ga-
lėtų užimti Lietuvą. Minėtoji organizacija gauna nu-
rodymus iš Vilniaus ir iš Varšavos. Varšavoje prie
Karo Ministerijos yra įsteigtas net tam tikras skyrius,
kuriam pavesta kelti Lietuvoje maištus ir bolševizmą.
Tą skyrių veda kapitonas Kurzman ir Witkowski.

Amerikos lietuvių mechanikų Sąjunga. 1919m.
rugšėjo 1 d. buvo pirmas Amerikos lietuvių technikų,
mechanikų ir amatninkų Seimas, kuris įkūrė Lietuvių
Mechanikų Sąjungą.

Sąjunga stato sau šiu uždavinių:

1) Pagaminti lietuvių kalboje technikos literatūros;
2) Surinkti dideles pinigų sumas įsteigimui Lietu-
voje įvairių dirbtuvių bei pakėlimui pramonės Lie-
tuvoje;

3) Neleisti svetimtaučiams Lietuvos pramonę pa-
imt į savo rankas.

Lietuvių Mechanikų Sąjunga jau pat pradžioje turi
apie 700 narių. Tarp jų yra inžinierių ir kitokių pri-
tyrusių specialistų.

Siekdama minėtųjų tikslų, A. L. Mechanikų Są-
junga kreipiasi į Didžiosios Lietuvos lietuvius, prašy-
dama padėti jai atlikti tą didelį darbą ir remti jos
pastangas Lietuvą atstatant.

**Lietuvos Raudonojo Kryžiaus rėmėjai Ame-
rikoje.** Lietuvos R. Kryž. rėmėjai Amerikoje, rem-
dami Lietuvos Nepriklausomybės Paskolą, rūpinasi
kuodaugiausia surinkt Lietuvai aukų ir aprūpinti ka-
riuomenę šiltais drabužiais. Kun. Žiliui važiuojant į
Lietuvą, Amerikos lietuviai išsiuntė pusantro tūkstan-
čio dolerių, surinko ir išsiuntė į Lietuvą drabužių ir
kitų daiktų už milijoną dolerių. O dabar neseniai vėl
išsiuntė Raudonajam Kryžiui Kaune 500 tūkstančių
markių. Be to, L. R. Kr. skyrių moterys mezga ka-
reiviams kojinių, pirštinių, renka drabužių ir tt.

Italija ir Lietuvos reikalai. Iš Rymo parėjo
žinia, jog Italų atstovas M. Vivalba esąs paskirtas kol
kas vienas dviem Valstybėm—Lietuvai ir Latvijai. Jis
gyvens Rygoje, bet turi atskirų įgaliojimų Lietuvai ir
Latviams.

Netrukus manoma pasiųsti į Kauną atskirą Italų
atstovą.

Iš Mažosios Lietuvos.

Klaipėdos krašto valdytojas gen. Odry prane-
šė, kad jo valdomam krašte veikia visiškai gali pri-
trūkti maisto ir todėl prašo leist įvežt jo iš Lietuvos.
Lietuvos valdžia atsakė kol kas leist vežti maisto į
Klaipėdos kraštą, kadangi tas kraštas neturi muitų sie-
nos su Vokietija ir ten nėra lietuvių kontrolės,
dėliai to išvežamasis iš Lietuvos maistas eitų į Vokie-
tiją ir kitus kraštus kontrabandos (šmugelio) keliu.

Iš Lenkų pagrobto krašto.

Lankai siekia išardyti Lietuvos Seimą. Len-
kų veikėjai Vilniuje atvirai, nesivarždami, sako, kad
lenkai negali prileist Lietuvą prie Steigiamojo Seimo,
nes tuomet Lietuva būsianti amžinai Lenkam žuvusi.
Todėl lenkai ir stengiasi visokiais būdais kliudyti Stei-
giamajam Seimui susirinkt.

Jau yra tikrai susekta, kad vasario 22—23 d. su-
kilimas buvo lenkų suruoštas, kad lenkų legionams
davus progos užimti visą Lietuvą. Neužilgo lenkai
vėl ketina surengti sumišimų Lietuvoje.

Žinios, gautos iš Maskvos, praneša, kad Mask-
voj komunistai sužinojo apie riaušes, di-
džiai pasipiktino. Tai, girdi, vien lenkų darbas.

Vilnius vasario 22 d. Laikė sukilimo Pane-
munėj š. m. vasario m. 22 d. lenkai Vilniuje paskelbė,
kad Kaunas tuojau busias paimtas, ir Vilniaus gyven-
tojams tuojau pristatysią visokių produktų. Gyvento-
jai kuopomis šnekučiavo, kad gal tuojau sulauksią len-
kų žadėto rojaus. Visa lenkų kariuomenė nuo pat
vasario 22 ryto ligi vas. 23 vakaro stovėjo pasirengus
keliauti, o gyventojai, nekantriai laukė pargabenant
iš Kauno maisto. Vasario 23 d. buvo paskelbta, kad
tuo tarpu pažadėjimo paimti Kauną ir visą Lietuvą
nebuvo galima įvykdint ir delto nėra iš kur pristatyt
maisto. Vilniaus gyventojai, įniršę ant legioninkų
išsiskirstė.

Tai gi tas, kad lenkai išanksto žinojo apie ren-
giamąjį Kaune sukilimą, rodo, kieno tas sukilimas bu-
vo paruoštas.

U ž s i e n y.

Ukrainiečių belaisviai Lenkijoje. Ukrainiečių
laikraštis „Vpered“ rašo, kad ukrainiečių belaisvių pa-
dėtis Lancuto stovykloje Lenkuose yra nepaprastai baisi.
Kasdien 20 belaisvių miršta šiltine, raupais ir k. ligomis.
Belaisviai, kurie turi laidoti, ant rytojaus patys miršta.
Valgis yra visiškai blogas.

Rumunų taikos sąlygos bolševikam. Ru-
munai stato bolševikams šiu taikos sąlygų:

1) atitraukt raudonąją kariuomenę nuo Rumunų
sienos; 2) pripažint Besarabijos prijungimą Rumunamų
3) sutvarkyti ūkio ir prekybos reikalus tam tikromis

sutartimis; 4) gražinti rumunų karo belaisvius; 5) rusai turi pasižadėti nevesti Rumunijoj bolševistinės agitacijos.

Estų vyriausybė nusprendė greitu laiku uždrausti laisvą cukraus, druskos ir kavos pardavinėjimą.

Suomių kariuomenė. Suomių kariuomenė atėtyje turės 4 divizionus, 1 piliečių brigadą ir 1 sunkiosios lauko artilerijos pulką, taip pat specialinių kariuomenės dalių. Taikavimo laikas nustatyta pusantų metų.

Estuose. Nuo kovo 5 d. uždrausta laisvai važinėti Estų geležinkeliais. Leidimai išduodami tik didžiam reikalui esant.

Denikinas ir Gruzinais. Iš Maskvos praneša, kad Kaukaze einančios kovos tarp Denikino savanorių ir Gruzijos kariuomenės. Rusų vadas įsakė savanorių paimtuose kraštuose pašalinti gruzinų atstovus. Juodosios jūros laivynui įsakyta pradėti apšaudyti gruzinų pakraštį.

Latviai ir lenkai. Latvių užsienio reikalų ministras Mejerovičius pareiškė, kad jei lenkai nesitaikys su bolševikais, tai latviai vieni taikysis ir taikos klausime eis išvien su Lietuva ir Suomija.

Del sienų su Lietuva Mejerovičiaus išmanymu, reikės imtis plebiscito (visuotino balsavimo).

Taip pat latviai yra priešingi lenkų norui neleisti lietuviams dalyvauti taikos derybose. Jei lenkai to savo begėdiško noro neišsižadės, tai latviai taikysis be lenkų.

Rumunai taikysis su rusais. Rumunų vyriausybė priėmė Maskvos bolševikų pasiūlymą pradėti taikos derybas.

Anglų valdžia pritaria Rumunų norui taikintis.

Demobilizacija Estonijoje. Estų valdžia nusprendusi paleisti iš kariuomenės vyrus nuo 1884 iki 1885 gimimo metų. Demobilizacija prasideda kovo viduryje.

Rumunai gauna Besarabiją. Aukščiausioji Santarvės Taryba nusprendė pripažinti Besarabijos prijungimą Rumunams. Seniau Besarabija priklausė Rusijai.

Ligos Rusijoje. Maskvos radio praneša, kad Rusijoje labai smarkiai platinasi dėmėtoji ir grįžtamoji šiltinė (tifas). Be to pradėjo rodytis ir cholera. Bolševikų vyriausybė griebiasi griežtų priemonių kovai su ligomis.

Latvių - estų santykiai pastaromis dienomis labai įtempti. Abi pusės pasieny sutraukė daug kariuomenės.

Lietuvių Raud. Kryž. Delegacija, važinėjusi Maskvon tartis su bolševikų vyriausybe belaisvių pasikeitimo reikalu, jau grįžta Lietuvon.

Ukrainos užimtose vietose, lenkai įvedė valstybine kalba lenkišką; ukrainiečių kalba varžoma.

Vengrijoje. Kovo 1 d. Vengrų Steigiamasis Seimas išrinko admiralą Horty Vengrijos valdytoju, kuris prisiekė ginti visas Vengrų žemes.

Perversmas Vokietijoje. Kovo 13 d. Berlyne įvyko perversmas. Eberto — Noskės valdžia iš Berlyno pasitraukė. Jos vieton atsistojo dešiniųjų pažiūrų žmonės — kaizerio šalininkai. Vokietijos Seimas renkasi Štutgarte.

Naujoji atžagareivių valdžia šalyje kol kas mažai teranda pritarimo. Darbininkai pradėjo streikuoti. Prasidėjo smarki spartakų (bolševikų) agitacija. Perversmą padarė daugiausia bermontininkai. Einą gandy, kad jei nepavyktų išsilaikyti, bermontininkai eis per Mažąją Lietuvą ir per mūsų kraštą į Rusus.

Pietų Vokietijoje buvo protesto demonstracijų prieš naująją valdžią. Buvusioji valdžia Drezdene išleido manifestą, kviesdama darbininkus prie visuotinio streiko.

Stambliuose pramonės centruose jau prasidėjo visuotinis streikas. Streikuoja vandentraukių ir elektros stočių darbininkai.

Redakcijos atsakai.

M. Lazauckui. Jūsų rašinėlis „Nelaisvėje“, kurį pavadinate vieno veikamo tragedija, neturi nei tragedijos, nei dramos, nei komedijos požymių. Matyt, mažai teturite supratimo apie scenos veikalų rašymą ir užtat kol kas meskite juos rašę. Rašykite ką nors trumpesnios žinių straipsnelių ir tt. Ištaisę įdėsime. Stenkitės lavintis, įgyti daugiau žinių. Skaitykite žymesniųjų rašytojų veikalus. Tuomet ir rašyti geriau seksis.

J. M. Beskaitydami scenos vaizdelį „Naujais laikais“ gavome įspūdžio, kad apysakėlės rašyti jums geriau sekasi. Vaizdeliui „Naujais laikais“ dailės žvilgsniu daug ko trūksta. Veikalėlis labai mažai nudailintas, išrodo, lyg pasukubomis sumestas; charakteristikos nenusisėkusios, pav. Juodvalkis, pagyvenęs karininkas, kalba naiviau už kokį jaunutį junkerį. Be to ir kitų karininkų kalbos išstos be jokio reikalo (pav. kai Žvelba pradeda piešti detalias visas lenkės-panelės kūno dalis nuo galvos iki kojų). „Naujais laikais“ per daug atsiduoda paprasta kopija ir turi daugiau chronikos žymių, neg dailės veikalo privalumų. Kad rusai keikiasi „po materi“ ir k., tai tiesa, bet scenoje toki keikimai negalima vartoti. Rašinyje pasitaiko ir daugiau „necenzūruotų“ žodelių. Antrojo veikamo pirmoji pusė per daug skandalinga ir scenoje netinka rodyti. Užbaigoje senelis-sodietis kalba lyg koksai inteligentas-agitatorius, kur kas aukštesniu stiliumi, negu išvestieji karininkai. Parašykite ką nors ta pačia tema apysakos formoje. Tik pasistengkite siųsti rankraščius švariai perrašytus ir rašykite vienoje lakšto pusėje. Redakcija neturi laiko perrašinėti juodraščius.

J. Šimoniui. Felčeriai nedemobilizuojami.

V. Kaziui. Apie Seinų kovas „Kar. Ž.“ jau buvo rašyta. Jūsų rašinyje nėra nieko naujo. Parašykite trumpesnių kokių žinučių.

K. Juodvarniui. Žinios netinka. Tamsta neušlaikai kariuomenės paslapčių. Ukininkai, kurie vagia arklius, reikia įduoti milicijai.

Vet.-felč. V. C. Tamstos rašinėlyje nieko nėra, vien jausmingi žodžiai—nedėsimė.

St. Butkui. Visa, ką Tamsta prašė, padarysime. Kareivių gyvenimo scenos vaizdelių atsiųskite. Jei tiko, spausdinsime.

Kap. Mil. „K. Ž.“ red. labai pageidauja straipsnių ir korespondencijų, pačių kariškių rašytų. Redakcijai už vis svarbiau gauti tikros medžiagos, o patsai rašymo būdas tai antraeilis dalykas. Rašant korespondenciją, reikia stengtis trumpai, aiškiai išdėstyti, gerai iširti, patikrinti svarbesnieji atsitikimai (faktai), nesileidžiant per daug į smulkmenas. Be to reikia vengti atskirų asmenų įžeidimo. Kalbą bei rašybą ištaiso pati redakcija. Feljetono forma rašyti korespondencijas, nėra jokio reikalo, nes tai tik užtemdytų patį dalyką. Tajį trukumą ir turi prisijętoji korespondencija.

Gen. Štabo Inž. skyriui reikalingas KARIŠKIS FOTOGRAFAS,

gerai mokantis lietuviškai. Kas nori tą vietą užimti, tegul kreipiasi į Inžinierijos Skyrių, pažymėjęs kur ir kiek laiko yra buvęs fotografu.